

Savonlinna

LIITE 9

Selvitys Savonlinnan uimahallin rakennus- ja kulttuuriperintöarvoista

Tekninen toimiala / kaavoituspalvelut

Mira Virtanen, 7.12.2021

SAVONLINNA.FI

Savonlinna

Sisälllys

1	Johdanto	3
2	Aineisto ja menetelmät	3
3	Ympäristö ja suojelutilanne.....	4
4	Uimahalli	5
5	Uimahallin rakennus- ja kulttuuriperintöarvot.....	12
6	Lähteet.....	13

1 JOHDANTO

Savonniemen asemakaavan muutoksessa tutkitaan mahdollisuutta sijoittaa muutosalueelle hotelli, tapahtuma-alue ja elämyksellinen saunamaailma ulkoilma-altaineen sekä varaudutaan nykyisen uimahallin purkamiseen ja uuden, suuremman uimahallin rakentamiseen.

Savonlinnan uimahalli on valmistunut vuonna 1970 ja peruskorjattu vuosina 1997–1998. Asemakaavan muutosta varten selvitettiin uimahallin rakennus- ja kulttuuriperintöarvot. Selvityksen laati kaavavalmistelija, FM Mira Virtanen marras-joulukuussa 2021.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Uimahallia ja sen lähiympäristöä koskevat suojelutavoitteet selvitettiin voimassa olevista kaavoista, valtakunnallisista inventoinneista, Etelä-Savon kulttuuriperintötietokannasta ja alueelle kohdistuneista inventoinneista. Alueelle tehtiin kaksi maastokäyntiä 9. ja 11.11.2021, jolloin uimahalli dokumentoitiin valokuvaamalla ulkoa ja sisältä. Selvityksessä käytetyt ilmakuvat ovat vuodelta 2019. Rakennuksen historiaa tutkittiin rakennusvalvonnan arkistoon tallennettujen piirustusten ja muiden dokumenttien, Savonlinnan museon kuva-arkiston valokuvien ja lähdekirjallisuuden avulla.

Uimahallin rakennus- ja kulttuuriperintöarvojen määrittelemisen apuna käytettiin Etelä-Savon kulttuuriperintötietokantaan tallennettuja kohteita ja keskustajaman strategista yleiskaavaa varten tehtyä selvitystä modernismin ajan rakennusperinnöstä. Uimahallia verrattiin inventoituihin Etelä-Savon urheilu- ja liikuntarakennuksiin sekä inventoituihin Savonlinnan 1960- ja 1970-luvun kohteisiin.

Kuva 1. Uimahalli pohjoisesta kuvattuna. Lehtikuusirivistön takaa näkyy uimahallin pääsisäänkäynti.

3 YMPÄRISTÖ JA SUOJELUTILANNE

Savonlinnan uimahalli PikkuSaimaa sijaitsee Savonniemessä Haapasalmen länsirannalla satamaa vastapäätä osoitteessa Uimahallinkatu 2. Uimahallin länsipuolella on neljä 1970-luvulla rakennettua niemen kärkeä kohti porrastuvaa asuinkerrostaloa. Uimahallinkadun pohjoispuolella sijaitsee Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:n Savonlinnan kampus. Kampuksen itäpuolella on vuonna 1896 valmistunut nykyään majoituskäytössä oleva entinen yleinen sairaala. Rakennus on suojeltu maakunta-, yleis- ja asemakaavassa sekä valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/85 nojalla. Uimahallin koillispuolella sijaitsee vuonna 1912 kulkutauti- ja kuumesairaalaksi valmistunut puurakennus, joka on suojeltu niin voimassa olevassa asema- kuin yleiskaavassakin. Nykyään rakennuksessa toimii panimo ja panimoravintola.

Uimahallin itäpuolella sijaitsee kaksi kaupungin ylläpitämää tenniskenttää. Parkkipaikat sijaitsevat uimahallin pääsisäänkäynnin edessä rakennuksen koillispuolella. Pääsisäänkäyntiä rajaa lehtikuusien rivistö. Uimahallin ympäristö on pääasiassa hoidettua nurmikkoa, jolla kasvaa muutamia puita ja pensaita. Rannassa puusto on tiheämpää.

Kuva 2. Ilmakuva Savonniemestä. Vasemmalla on terrassitalojen rivistö. Panimoravintolan alue jää piiloon tenniskentän takana olevien puiden taakse.

Savonniemen itäosa kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) Olavinlinna, Kyrön- ja Haapasalmen kulttuurimaisema ja valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (VAMA) Kyrönsalmen kulttuurimaisema. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit RKY ja VAMA muodostavat valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden kanssa tietopohjan valtakunnallisten aluedenkäyttötavoitteiden mukaisten

kulttuuriympäristöarvojen huomioimiselle. RKY-inventointia on päivitetty viimeksi vuonna 2009 ja VAMA-inventointia vuonna 2021.

Savonniemen asemakaavamuutosalueella RKY- ja VAMA-alueiden raja on sama. Kummankin alueen kuvauksessa Olavinlinna mainitaan alueen keskeisimpänä elementtinä. Haapasalmen kohdalla esiin nostetaan satama, tori, puistot ja niihin rajautuva rakennuskanta. RKY- ja VAMA-alueen raja kulkee uimahallin itänurkan kohdalla niin, että uimahalli jää pääosin rajauksen ulkopuolelle.

Savonlinnan keskustaajaman strategista yleiskaavaa varten tehtiin selvitys modernismin ajan rakennusperinnöstä. FM Teija Aholan laatimassa selvityksessä uimahalli ja uimahallin länsipuolella sijaitsevien kerrostalojen muodostama alue (Uimahallinkatu 4–6) on lueteltu kohdeluettelossa, joka on koottu yksityiskohtaisemman suunnittelun ja lupakäsittelyn yhteydessä tehtävää modernin rakennusperinnön täydennysinventoinnin tarveharkintaa varten.

Kuva 3. Ilmakuva Savonniemestä pohjoisesta kuvattuna. Vasemmalla panimoravintola Huvila. Oikealla nykyään majoituskäytössä oleva entinen yleinen sairaala.

4 UIMAHALLI

Savonlinnan uimahalli on pohjaltaan suorakulmion muotoinen kaksikerroksinen rakennus, jonka julkisivuja nauhaikkunat ja laajemmat lasipinnat rytmittävät. Julkisivumateriaalina on kalkkiahiekkatiili, jonka lisäksi rakennuksen lounais- ja luoteisjulkisivuissa on käytetty julkisivulasia. Rakennus sijoittuu rinteeseen niin, että toinen kerros on sisääntulokerros. Rakennus on yleisilmeeltään tyypillinen 1960- ja 1970-luvun vaihteen vähäeleisen tyylikäs julkinen rakennus. Myös rakennuksen sijoittaminen puistoon irralleen muusta korttelirakenteesta on tyypillinen rakennusajankohdan julkisille rakennuksille.

Uimahallia alettiin suunnitella Savonlinnaan 1960-luvulla. Alun perin uimahallin paikaksi suunniteltiin Riihisaarta, mutta lopulta Savonlinnan Urheilutalosaatiö päätyi rakennuttamaan uimahallin Savonniemeen entiselle telakka- ja konepaja-alueelle. Uimahallin suunnittelijana toimi Arkkitehtuuritoimisto Ossi Rajala, ja piirustukset laati Ossi Rajala. Lupapiirustukset on päivätty 24.9.1969 ja vahvistettu Savonlinnan kaupungin raatihuoneessa 11.10.1969. Uimahallin loppukatselmus pidettiin 9.1.1971.

Savonlinnan kaupungin rakennustoimisto esitti, että rakennus käännettäisiin kaupunginosan katujen ja muiden olevien ja tulevien rakennusten suuntaiseksi helpottamaan piha-alueen tulevaa käyttöä. Kaupunginhallitus päätti kuitenkin yksimielisesti puoltaa uimahallin rakennuslupaa Ossi Rajalan suunnitelman mukaisena.

Uimahallin asemapiirrookseen tenniskenttiä ei ole merkitty. Tenniskentät ovat kuitenkin osa kokonaisuutta 1970-luvun alkupuolelta lähtien. Vuonna 1973 kaupungin tekninen virasto on hakenut rakennuslupaa uimahallin tenniskenttien pukusuojien rakentamiseen.

Ossi Rajala on suunnitellut Savonlinnan uimahallin lisäksi muitakin liikuntarakennuksia. Hänen tuotantonsa kuuluvat muun muassa yhdessä Ilpo Hälvän kanssa suunniteltu Lahden urheilutalon laajennus vuodelta 1967, Inkeröisiin vuonna 1971 valmistunut uimahalli ja yhdessä Pekka Salmisen kanssa suunniteltu, vuosina 1976–1978 rakennettu Lahden urheilukeskuksen stadionin pääkatsomo.

Uimahalli on peruskorjattu vuosina 1997–1998. Tätä ennen sisätiloissa on tehty pieniä muutoksia ja vuonna 1994 uimahallin kellarikerrokseen rakennuksen kaakkoisivulle rakennettiin varapoistumistie.

Peruskorjauksen suunnitteli Pentti Karvo Savonlinnan kaupungin teknisen viraston arkkitehtiosastolta. Muutoksessa allashuonetta laajennettiin rakentamalla lounaissivulle lasista ja alumiinista 3,6 metriä leveä alkuperäistä ikkunaseinää hieman pidempi kapea lisäosa. Rakennuksen koillissivulla pääsisäänkäyntiä muutettiin laajentamalla aulaa ja rakentamalla uusi tuulikaappi lasiseinäiseen lisäosaan aiemman sisääntulotasanteen paikalle ja rakentamalla uudet portaat sekä liikuntaesteisille luiska. Tiilijulkisivut slammattiin valkoisella, ja katolle rakennettiin muovipinnoitetuilla teräskaseteilla verhoiltu ilmastointikonehuone. Peruskorjauksen yhteydessä rakennuksen luoteisivulla sijainnut savupiippu purettiin.

Peruskorjauksessa myös sisätiloja muutettiin. Kuntosali siirrettiin entisen kahvion tilalle ja puolet katsomosta muutettiin kahvioksi. Viimeisimmät laajemmat korjaukset on tehty uimahallin pesuhuoneissa ja saunoissa, jotka on kunnostettu talvella 2019–2020.

Kuva 4. Uimahallin pääsisäänkäynti.

Kuva 5. Uimahallin luoteis- ja lounaisjulkisivut.

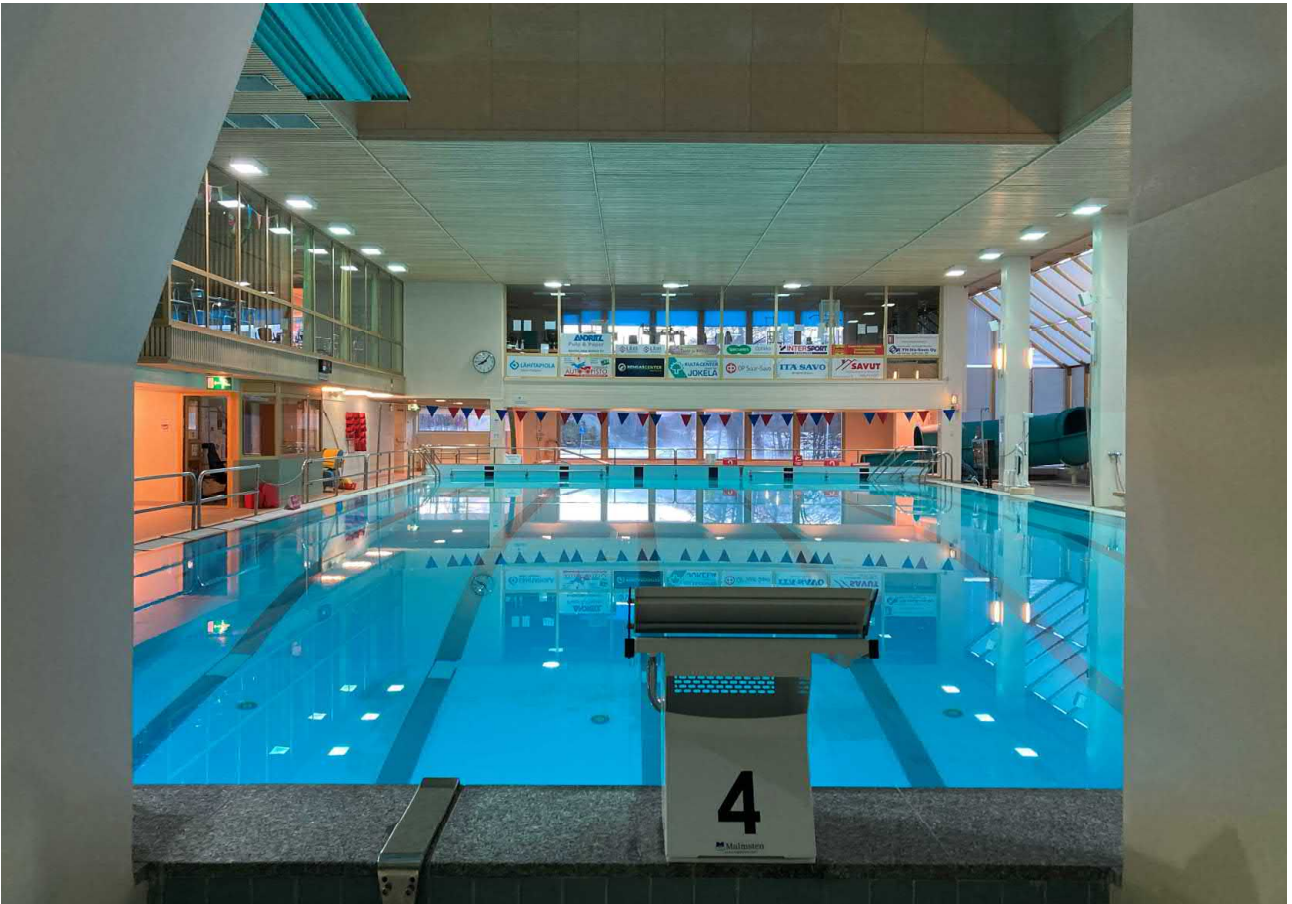
Kuva 6. Allashuoneen laajennus uimahallin lounaissivulla.

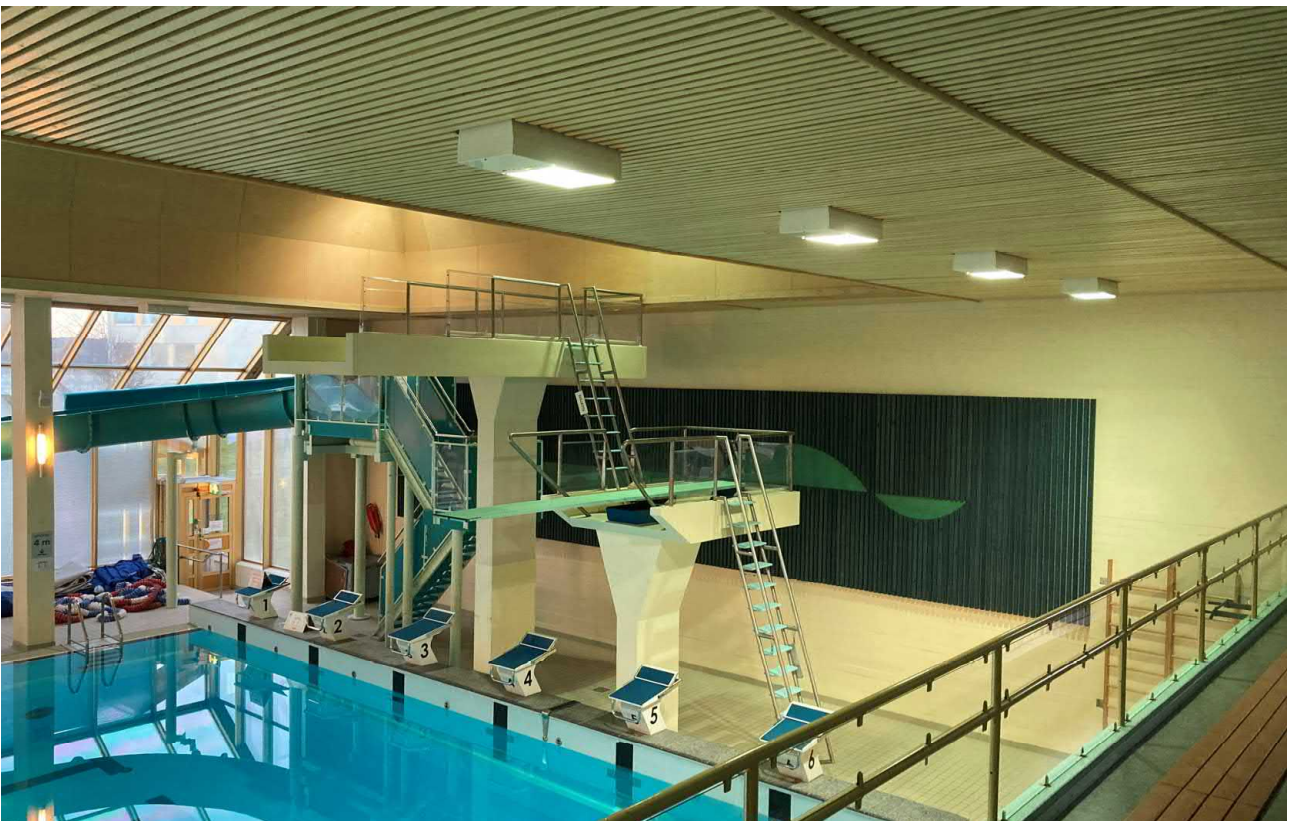
Kuva 7. Uimahallilta rantaan laiturille ja avantouintipaikalle johtava polku.

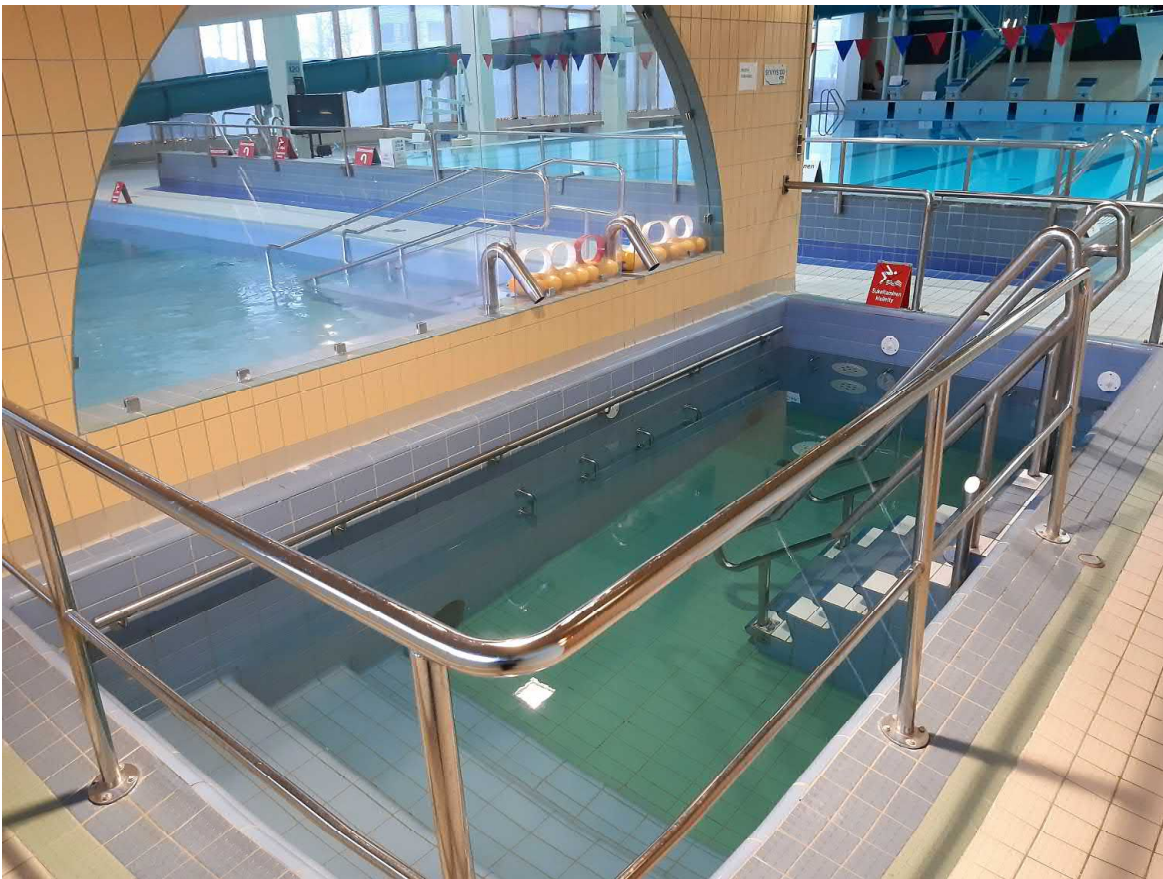
Kuva 8. Uimahallin kaakkoisjulkisivu.

Kuva 9. Uimahallin allasosasto hyppytelineiden alta kuvattuna.

Kuva 10. Hyppytelineet katsomosta kuvattuna.

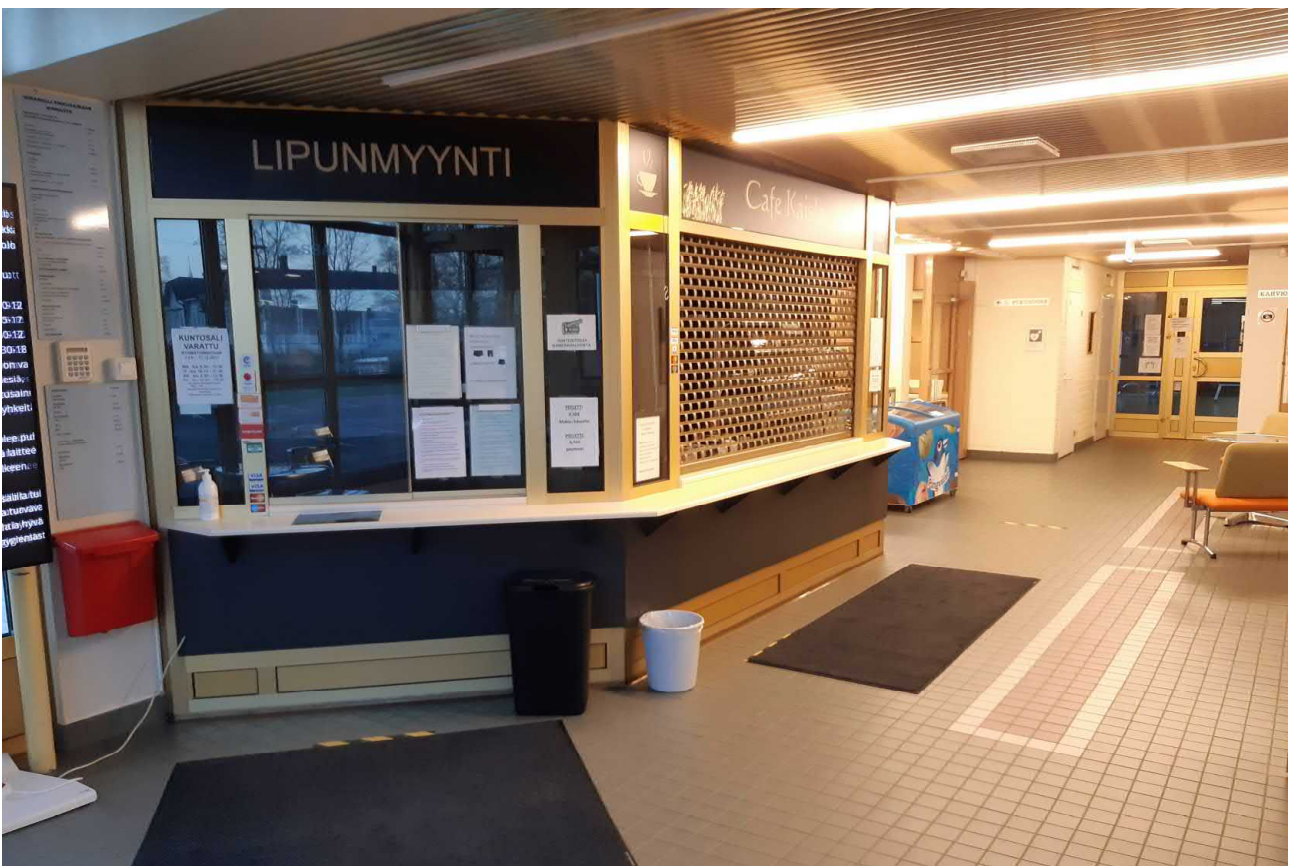
Kuva 11. Poreallas ja lastenallas uimahallin kaakkoispädyssä.

Kuva 12. Uimahallin kahvio.

Kuvat 13 ja 14. Uimahallin aula.

5 UIMAHALLIN RAKENNUS- JA KULTTUURIPERINTÖARVOT

Etelä-Savon kulttuuriperintötietokantaan ei ole tallennettu ainoatakaan uimahallirakennusta. 1960- ja 1970-luvulla valmistuneista urheilu- ja liikuntarakennuksista on tallennettu Toivo Korhosen suunnittelema urheilutalo Kisakaari Ristiinan Pellosniemessä Mikkelissä ja Osmo Siparin suunnittelema Pieksämäen urheilutalo. Molemmat ovat tunnettujen arkkitehtien suunnittelema rakennuksia, jotka ovat säilyttäneet alkuperäisen asunsa Savonlinnan uimahallia paremmin.

Vuosina 2011–2012 järjestetyn Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt -teemahankkeen yhteydessä on inventoitu Hannu Kylliäisen vuonna 1988 suunnittelema Tanhuvaaran urheiluopiston monitoimi-, palloilu- ja uimahalli osana urheiluopiston rakennuskokonaisuutta.

1960-luku oli Suomessa uimahallien suunnittelun ja rakentamisen vuosikymmen. Savonlinnan uimahalli on osa liikuntapaikkojen rakentamisen historiaa, ja sillä on paikallista merkitystä kaupungin ensimmäisenä uimahallina. Ulkoasultaan uimahalli on muutoksista huolimatta säilyttänyt horisontaalisuutta korostavan perusolemuksensa.

Peruskorjauksen yhteydessä rakennuksen ulkoasu on osin muuttunut. Alun perin vähäeleinen sisäänkäynti on kokenut suurimman muutoksen. Laajennukset erottuvat selvästi alkuperäisestä arkkitehtuurista uutena kerrostumana. Lounaissivun lisäosa on sovitettu onnistuneesti alkuperäiseen rakennukseen.

Uimahalli ei näy kovin pitkälle lähiympäristöön. Järveltä katsottuna uimahalli piiloutuu puiden taakse, ja myös Uimahallinkadulta katsottaessa matala rakennus jää osin puiden ja kallion taakse. Uimahallin maisemallinen arvo perustuu siihen, miten rakennus on sovitettu ympäröivään maisemaan. Yhdessä tenniskenttien, puiston ja avantuintipaikan kanssa uimahalli muodostaa onnistuneen arjen liikuntaympäristön. Uimahalli, Uimahallinkadun varrella sijaitsevat terassitalot ja niiden pohjoispuolella sijaitseva seurakuntakeskus ja pienkerrostalo muodostavat Savonniemen länsirannalle 1970-luvun rakennusten kokonaisuuden.

Rakennus on paikallisesti arvokas rakennushistoriallisten, kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojensa vuoksi. Tehdyt muutokset kuitenkin vähentävät kohteen rakennushistoriallista arvoa.

Kuva 15. Näkymä Puistokadulta kohti uimahallia.

Kulttuurihistorialliset arvot: Rakennuksella on kulttuurihistoriallista arvoa Savonlinnan ensimmäisenä ja yhä käytössä olevana uimahallina sekä osana liikuntarakentamisen historiaa.

Rakennushistorialliset arvot: Vähäeleisen tyylikäs 1960- ja 1970-luvun taitteen julkinen rakennus on säilyttänyt horisontaalisuutta korostavan perusolemuksensa, mutta peruskorjauksessa tehdyt muutokset ovat heikentäneet sen rakennushistoriallista arvoa.

Maisemalliset arvot: Uimahallin maisemallinen arvo perustuu siihen, miten rakennus on sovitettu ympäröivään maisemaan. Savonniemen länsirannan 1970-luvun rakennukset muodostavat alueellisen kokonaisuuden.

6 LÄHTEET

Sähköisten lähteiden osoitteet tarkistettu 7.12.2021.

Savonlinnan kaupunki
Rakennusvalvonnan arkisto
Kaavoituspalvelujen arkisto

Ahola, Teija 2019. Savonlinnan keskustaajaman strateginen yleiskaava. Modernismin ajan rakennusperintö. Raportti 9.7.2019. Selvitystyö Ahola. Tilaaja: Savonlinnan kaupunki, kaupunkisuunnittelu.

Etelä-Savon kulttuuriympäristötietokanta ESKU. Viranomaissovellus.
Avointen verkkosivujen osoite <https://esku.fi/asp/default.aspx>.

Högström, Hilikka 2020. Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt. Museovirasto.
<https://rakennettuhuvinvointi.fi/fi/liikuntaymparistot/hyvinvointi-suomen-liikuntaymparistot>.

Högström, Hilikka. Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt -tietokanta. Hyvinvointi-Suomen liikuntaympäristöt -teemahanke 2011–2012. Museovirasto.

http://liikuntaymparistot.nba.fi/read/asp/r_default.aspx.

Lahden urheilukeskus (Teivaanmäki, Salpausselkä), Lahti.

Lahden kisapuisto, Lahti.

Tanhuvaaran urheilupuisto.

Inkeröisten uimahalli. Kosteus- ja sisäilmatekninen kuntotutkimus. Ramboll 1.9.2021.

[https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2021/10/Inkeröisten uimahalli Kuntotutkimus 2021.pdf](https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2021/10/Inkeröisten_uimahalli_Kuntotutkimus_2021.pdf).

Liikuntaympäristöt kulttuuriperintönä – opas arviointiin. Toim. Teijo Pyykkönen. Liikuntatieteellisen Seuran julkaisu nro 170. <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/liikuntaymparistot-kulttuuriperintona.pdf>.

Standertskjöld, Elina 2011. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1960–1980. Rakennustieto, Helsinki.

Valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet (VAMA2021). Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus SYKE. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet. VAMA Etelä-Savo. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BB09AC542-F920-42CE-A1EB-E44F548C9AA2%7D/171094>.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY -sivusto. Museovirasto.

http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx.

Olavinlinna, Kyrön- ja Haapasalmen kulttuurimaisema.

Vehviläinen, Olli 1978. Savonlinnan kaupunki 1876–1976. Savonlinnan historia III. Savonlinnan kaupunki.

Valokuvat Mira Virtanen, paitsi kuvat 11 ja 14 Pasi Heikkinen.

Ilmakuvat Savonlinnan kaupunki.